

AVANTGARDEN

I realiteten er det ikke skjedd noen forandring etter de siste nasivedtakene men tiden framover vil bringe skjerpet kamp. Nordmennenes svar er mer intens kamp mot undertrykkerne, større forsiktighet og effektiv hjelp til alle som blir forfulgt. Samtidig reiser vi med mangedobbelte kraft kravet til vestmakten om en hurtig invasjon i Europa.

FLYKRIGEN MOT AKSEN

Det er hevdet at luftbombardement alene ikke kan tvinge Tyskland i kne. Det er også uten tvil riktig, men den britisk-amerikanske bombing av tyske byer har vært et meget alvorlig slag mot nasistene. Den ukelange bombing av Hamburg i begynnelsen av august var fullstendig tilintetgjørende. Et område like stort som Oslo er helt rasert. 85 pst. av byens befolkning er evakuert og nasistene har måttet rykke inn annonser i forskjellige aviser for å tilbakekalle offentlige funksjonærer og tjenestemenn. Den viktige industriby Köln er også så godt som fullstendig rasert. Hele Ruhrområdet tar mer og mer karakteren av en ruinøp. Den 15. aug. ble det opplyst fra London at i siste kvartal 1940 da nasistenes angrep mot England var på høydepunktet, ble det kastet 8900 tonn bomber, mens briterne tilsvarende kastet 2750 tonn over Tyskland. Det første halvår 1943 kastet tyskerne 700 tonn bomber over England, mens briterne og amerikanerne kastet 36700 tonn over Tyskland. Bare på 16 døgn fram til 12. aug. var det tilsammen 5000 fly over Tyskland. Av disse gikk 153 tapt, eller 3 pst.

Den 9. sept. 1940 erklarte Göring: «Jeg forstår fullt ut hvorfor englenderne evakuerer London, men når jeg nå har inspisert flyplassene og lufternet ved Berlin, forstår jeg også hvorfor vi ikke evakuerer Berlin.» I dag er over en million berlinere evakuert i all hast. Alle skoler er forlagt til Øst-Preussen, og departementene flyttes til Syd-Tyskland og Østerrike. Under et kraftig britisk angrep mot Nürnberg den 11. aug. ble det konstatert at luftvernet var mye svakere enn før og årsaken er at nasistene samler så mye luftvernmateriell som mulig i Berlin, i redsel for at byen skal bli samme skjebne som Hamburg.

Den 15. aug. ble Østerrike for første gang angrepet. Et stort antall amerikanske bombe-fly angrep Wiener-Neustedt like sør for Wien. Det ble sluppet 1500 tonn bomber over de store flyfabrikkene hvor en regner at om lag 1/3 av Messersmith-flyene monteres. På flyplassen ble 400 ferdige jagere truffet. Amerikanerne startet i Midt-østen, fløy 4000 km, men ble bare angrepet av 15 tyske jagere. En ble skutt ned uten tap for amerikanerne.

150-200 amerikanske bombe-fly angrep for to uker siden den rumenske by Ploesti, og fløy over området i 24, men 181 var i brukbar stand. Dessuten ble 422 skutt ned.

DEN RØDE ARME VINNER NYE SEIRE

«Times» skrev i begynnelsen av måneden: «De stadig nye seiersmeldinger fra Sicilia, den dårlige moral og tilsløp til mytteri blant de italienske soldater, de vellykte bombefokter, alt dette er gode nyheter. I virkeligheten er gode at folk i det besatte og treilbundne Europa som venter på tegn på at befrielsens time nærmer seg, har lett for å glemme de langt viktigere etterretninger fra Østfronten.»

Etter Stalingradkatastrofen lotte Hitler en ny sommeroffensiv. Men sammenbruddet i Tunis, bombingene av Tyskland og den stadige trussel om en front nummer to tvang Hitler til en mere defensiv krigføring, og til å etablere slagordet om «Festung Europa». Allikevel forsøkte den tyske hærledelse å gjennomføre en offensiv, i det den på et meget begrenset avsnitt av fronten satte inn umåtelige mengder av manskaper og materiell i en stort anlagt knipetangbevegelse om Kursk. Offensiven varte nøyaktig 10 dager, da stoppet den etter overmåte små terrengvinninger og etter voldsomme tyske tap. Da satte den røde armé inn sin offensiv, som siden har artet seg som et vedlig stormløp mot de tyske stillinger og som kaster Hitlers tropper mot vest.

Etter en månedens kamp, den 5. aug. kunne Stalin oppgi de tyske tap til 120 000 falne, 4605 ødelagte tanks og 2492 nedslutte fly. Russerne hadde erobret store mengder krigsmateriell.

Offensiven nådde sin første kulminasjon 8. aug. da russerne under voldsomme kamper gjenerobret Orel og Bjelgorod, to av de viktigste støtpunkter på midtfronten. Men russerne stoppet ikke opp. Fra Orelavsnittet kjempet de seg videre fram i retning av Briansk. De har nådd fram til Karatsjev, en meget viktig by 50 km øst for Briansk, og i syd har de nådd jernbaneknutepunktet Nablja, rett syd for Briansk.

Fra Bjelgorodområdet rykket russerne videre fram mot Charkov. De gjorde først en omgaende bevegelse for å avskjære byen fra vest, og støtte fram til

i høyde med tretoppene. Flygerne var trenet over en modell av området et sted i Afrika.

Angrepene mot Torino og Milano har forårsaket fullstendig trafikkstans. Jernbanen til Sveitz er foreløpig stengt. Over Milano ble det under det siste angrepet den 13. aug. kastet ned 1000 tonn bomber. Befolkningen demonstrerte for fred etterpå. Italianerne har erklært seg ute av stand til å beskytte sine byer mot angrep, og befolkningen går en fortvilet skjebne i møte hvis ikke den nye regjering får Italia ut av krigen.

Under de siste kamper på Sicilia er den tyske flyinnsatsen øket for å beskytte evakueringen over Messinastredet. Briterne og amerikanerne erobret 999 fiendtlige fly på Sicilia, de fleste øde-

jernbanen mellom Sumy og Charkov og besatte denne i 130 km's lengde. De viktige byer Solotsjev og Bogoduchov ble tatt. De støtte videre fram til den viktige byen Achtyrka. Nasistene forsøkte her et voldsomt motstøt og lot raste et stort pauserlag. Men russerne vant byen etter gatekamper som krevde 8000 tyske falne. Samtidig ble byen Krasnokutsk stormet. Byen Koteleva, 100 km vest for Charkov er erobret, og en stor strekning på jernbanelinjen Charkov—Poltava er besatt. Andre russiske armer er trengt fram fra øst og erobret Tsjugujev og Rogan, den siste bare 2 km fra Charkov.

Den 14. aug. meldte Moskva at det var åpnet en tredje russisk offensiv, denne gang i Smolenskaavsnittet. Med området ved Spass Demenskoia som utgangspunkt trengt russerne fra vest og fra syd-øst fram mot Smolensk.

Begivenhetene viser tydelig at det er russerne som er den sterkeste part på Østfronten. At russerne nå har tilføyd nasistene knusende nederlag under forhold som ellers har vært de mest gunstige for den tyske krigsmaskin, kan betegnes som den hittil viktigste begivenhet i krigen. Den røde armé er en strålende og overlegen kampånd. Dermed er det ikke sagt at moralen blant de tyske soldater er dårlig, men de begynner å føle at de taper og at de ikke kjemper en kamp som er deres.

Det russiske materiell er øyensynlig tyskernes overlegent. Først og fremst har russerne sitt artilleri som nå er det beste i verden. De nye tyske tanks som har vært så oppskrytt, Tiger- og Ferdinantanks på 60 og 70 tonn, har ikke kunnet stå seg mot de russiske våpen. De russiske fly har for en stor del luftherredømmet over fronten, trass i at nasistene har satt inn store mengder av sine beste jagere. De har også bombet tyskernes bakke linjer og tilforsler på en effektiv måte. Russerne har satt inn en ny jagertype som har vakt stor oppmerksomhet. Den har en fart av 560 km og har foruten vanlig bestyking også 6 «rakettkanoner» som utløses elektrisk når flyet stuper mot målet.

En kan vanskelig bedømme hvilken utstrekning den russiske offensiv kan få. Kampene koster selvsagt også den røde armé store tap, og den tyske militærmaskeiner framleis intakt. En skulle trodd at russerne etter å ha stoppet den tyske offensiv hadde ventet med å sette i gang sin offensiv til de andre allierte hadde begynt et effektivt angrep i Vest eller Syd-Europa. Men russerne har hele tiden kastet sin fulle styrke inn i kampen og sett det som sitt eneste middel til å knekke Hitler. I alle tilfelle er det sikkert at i det øyeblikk tyskerne blir innviklet i større operasjoner på andre fronter vil Østfronten bli rullet opp i hele sin lengde.

Invasjonen på Sicilia, hendingene i Italia og konferansen i Canada har skapt en ny bølge av forhåpninger om at vi nå står foran avgjørende hendinger i krigen som innen en overskuelig tid kan bringe den endelige seir til de fjernte nasjonene. Realiseringen av disse forhåpninger krever imidlertid voldsomme ofre, først og fremst av de militære styrkene og dernest stadig mer aktivisering av oss i de besatte land.

Avisene i Sovjetsamveldet understreker i dag den enorme betydning det ville ha å få åpnet en virkelig ny front på det europeiske kontinent. — Etter «Pravda» gjengir vi den russiske argumentasjonen:

I den nåværende situasjon er de frihetselskende folks seir mulig i den nærmeste framtid. Det er oppnådd et vendepunkt i krigens gang. Det er tilstrekkelig i denne forbindelse å minne om de store resultater for den røde armé i vinter, tyskernes nederlag ved Stalingrad, Don og Kaukasus, knusingen av Hitlers forbundsfellers armeer, tyskerne og italianernes nederlag i Tunis, de alliertes seire på Sicilia, Mussolinis fall som betegner den italienske fascismes bankerot og perspektivet med Italias uttreden av krigen, nederlaget for den tyske offensiv og resultatene av den russiske offensiv som har skapt en alvorlig krise for Hitlerfascistene. Aldri før har betingelsene for seir vært så gunstige. Men muligheten for seir er ikke selve seiren. Vår fiende er ennå sterk, og for mange ser det ut som det skal lykkes å dra krigen i langdrag. Millioner mennesker i hele verden stiller seg det alvorlige spørsmål: Gjøres det alt for i rett tid å realisere muligheten for seir over Tyskland? Hermed reiser spørsmålet om den annen front seg i hele sin bredde.

Hitlers overfall på Sovjet-Unionen ga støtet til dannelsen av den engelsk-amerikansk-sovjetiske koalisjon. Meningen med enhver koalisjon er felles kamp for seiren. Antihitlerkoalisjonen er oppstått for ved felles kamp mot Hitler-Tyskland og nasismet å sikre en varig og rettferdig fred. Deltagerne har tatt på seg en bestemt forpliktelse over for hverandre å føre en felles krig mot den felles fiende. Helt fra starten var en klar over at fienden var sterk og farlig og krevde mobilisering av alle krefter. Oppgaven kunne bare løses ved å ta Tyskland i en skrustikke fra øst og vest,

tvinge det til å splitte kreftene sine. Tyskerne har fra gammelt søkt å unngå en 2-frontkrig. Bismarck fryktet det og ententemaktene seir skyldtes at tyskerne ble tvunget til å føre krig på 2 fronter.

Sovjet-Unionen har i 2 år bært byrden av krigen. Manglen av en annen front i Europa gjorde det mulig for Hitler å oppnå store resultater sommeren og høsten 1941. Han kunne sette alle sine tropper inn mot Sovjet-Unionen og omgi Leningrad med en ring av hunger. Manglen av en annen front i Europa reddet Hitler i 1942. Det var denne mangel som gjorde det mulig for Hitler sommeren 1942 å skape en overvekt på et begrenset avsnitt og føre tyskerne fram til Stalingrad og innfartsveien ved Grozny. At Hitler også i år

kunne konsentrere alle sine styrker i øst og gå til offensiv, skyldes den samme mangel på en annen front.

Allerede i juli 1942 ble det fra de allierte erklært at det var oppnådd full enighet om den tvingsende oppgave å opprette en front nr. 2 i 1942. Dette ble slått fast i 2 offentliggjorte kommunikeer fra de konferanser som Molotov førte i London og Washington. Men denne annen front kom ikke i 1942. Det ble da sagt at den annen front i Vest-Europa skulle åpnes våren 1943 og at forberedelsene var i gang. Men våren gikk og den annen front kom ikke. De engelske og amerikanske tropper innskrenket seg til operasjoner for å renne Nord Afrika for aksetropper.

I kommunikeet fra Casablancakonferansen i januar 1943 het det at det var full enighet mellom England og Amerika om de militære planer og forholdsregler i 1943. Da Churchill informerte Underhuset uttalte han at det var lagt uttømmende operasjonsplaner som ville bli gjennomført i de kommende 9 måneder. Denne fristen er snart utløpet men den annen front i Europa eksisterer ennå ikke.

Sovjetfolket har bært tunge ofre i kampen for den felles sak. Sovjetarmeen har holdt stand og vil fortsatt holde stand mot Hitlers armeer. På den sovjet-tyske fronten er det satt flere tyske soldater og offiserer ut av kampen enn ved samtlige øvrige fronter. På den sovjet-tyske front er den tyske armés utvalgte tropper blitt utryddet. Den røde hær har for alltid gjort slutt på legenden om Hitlerarméens uovervinnelighet.

Det ville være uriktig å redusere de krigsoperasjoner som våre alliertes armeer har foretatt og betydningen av flyangrepene på Tyskland eller hjelpen som de har ydet oss i materiell, men vi kan ikke unnlate å peke på at i Tunis sto det 4 tyske divisjoner og et 10tall italienske, på Sicilia 2 tyske og noen få italienske div. Dette er nok for å vise det virkelige omfang av disse operasjoner, mens det på den sovjet-tyske front er konsentrert 180 tyske div. og ca 60 vasalldiv., altså over 200 div. Disse tall vidner om at England og Amerika ikke for alvor har møtt Hitlers tropper og at den annen front ikke er åpnet.

Hva er så den annen front? Det er den front som Stalin talte om høsten 1942 som kunne trekke til seg ca. 60 tyske div. og noen 10tall fra forbundsfellene. Når det tales om den annen front er det spørsmål om krigsoperasjoner på det europeiske kontinent som skulle tvinge Hitler-Tyskland å splitte styrkene sine og kaste over på vestfronten 1/3, eller om bare 1/4 av styrkene. Det ville sikre styrkene våre overlegenhet på den sovjet-tyske front og sikre seiren over Hitler-Tyskland allerede i 1943.

Det er ikke fa som taler om Atlanterhavsharrieren, det uloslige tonnasje-spørsmålet og om invasjonens risikable karakter. Den uovervinnelige Atlanterhavsharriere eksisterer bare i innbilingen til dem som sely ønsker å tro på den. Argumentet om tonnasmangelen er forlenget slått i stykker av kjensgjerningene om skipsbyggingens gigan-

tiske resultater i Amerika. Etter den vellykte landing i Nord-Afrika og resultatene av landsetningsoperasjonene på Sicilia med en veldig tonnasje må tonnasjevansklighetene ved landsetningsoperasjoner i Vest-Europa synes som bortfalt. Det nytter ikke i 1943 å snakke om invasjonsrisikoen til en hær som har bært hele krigens byrde på sine skuldre, og som ikke har veket tilbake for de største ofre for den felles sak. Det fins utvilsomt også elementer som slett ikke er interessert i en hurtig avslutning av krigen, men man kan ikke gi etter t. eks. for krigsleverandører og andre som setter sine private interesser og egen nytte foran det brede folks interesser og deres interesser som i de okkuperte land støtter under Hitlers ak.

Spørsmålet om den annen front har så stor betydning at det avhenger av den om krigen skal forlenges og kreve nye kolossale ofre. Åpningen av den annen front i 1943 ville bety at Anti-Hitler-koalisjonen ved beslutsomme slag ikke ville tillate at krigen ble forlenget og kreve nye, kolossale ofre. I dette vil den få støtte i folkenes allødeleggende kraft som er gjennomsyret av urokkelig vilje til å gjøre slutt på Hitlerregimet og komme ut av den krig som er påtvinget dem.

DØDSFARTEN FOR TYSKLAND

Den 9 april 1940 var det ca. 240 skip over 500 tonn og med en samlet tonnasje på ca. 560 000 tonn i Norge. En stor del av disse ble etter hvert satt direkte i tysk tjeneste, og resten ble delt mellom statens skipsfartsdirektorat og de private rederne. Også den delen av den hjemmeværende flåten som blir disponert av skipsfartsdirektoratet og rederne har hele tiden vært i flittig bruk i tyske interesser. Etter hvert er ca. 40 pst. av skipene blitt senket. Etter de foreliggende opplysninger kan en gå ut fra at det er senket forholdsvis flere av de norske skip som har gått i tysk tjeneste enn av dem som har seilt for vår egen regjering.

DEN ØKONOMISKE BOMBEBRIGEN

Den kjente britiske flyskribent Peter Masfield har gjort noen interessante beregninger om utgifter og inntekter ved flykrigen. Et tungt britisk bombefly har gjennomsnittlig en livslengde av 20 raid. I denne tiden tilfører det tyskerne et tap som svarer til 1200 arbeideres produksjon i 2 måneder. Hvert britisk bombefly forårsaker 4 ganger så stor skade for den tyske produksjon som bombeflyet koster i tilvirking.

Masfield beregner at den nåværende bombingene allerede har minsket den tyske krigsproduksjonen med 24 pst. Et 2000 tonn angrep forårsaker skader som tilsvarer 75 000 manns arbeid i en måned.

Ledelsen for den sivile motstand i Polen har meldt at 54 gestapomedlemmer er blitt henrettet i april, derav 40 i Lublinområdet og 14 i Kielce.

Ledelsen har også sendt andre medlemmer av gestapo en advarsel hvor det heter at det snart er deres tur.

Ved årsskiftet og den nærmeste tiden etter hadde en god grunn til å tro at Finland ville forsøke å trekke seg ut av krigen. Det var tydelige tegn på krigstretthet, og i vide kretser rådde sterk tvil om tysk seier. Imidlertid ser det ut til at den finske regjering følger en sveiate og ses politikk, og den har øyensynlig besluttet seg til å vente på den lofte tyske sommeroffensiv for de tar det avgjørende skritt.

Både fra engelsk og amerikansk regjeringshold er det imidlertid sagt tydelig fra at en slik politikk kan bli overordentlig farlig for Finnlands vedkommende, og at det kan bli for sent å redde stømpene når et tysk nederlag er et faktum. I begynnelsen av april skal den amerikanske regjering ha sendt en note til den finske regjering hvor det sies at den amerikanske regjering er villig til, i alle fall delvis, å medle mellom den russiske og finske regjering. Men det ble samtidig understreket at dette var den absolutt siste sjangse for Finland å kunne gjøre regning med velvillighet fra USA.

Etter at den finske utenriksminister Ramsay hadde vært i Berlin og diskutert spørsmålet med Ribbentrop, sendte den finske regjeringen et meget unvikende svar. Den amerikanske regjering svarte med å flytte sitt legasjonspersonale i Helsingfors til Stockholm, og bare beholde en enkelt funksjonær i selve legasjonen. Den amerikanske minister i Finland har vendt tilbake til USA for lenge siden. Forholdet vakte en meget sterk engstelse i Finland, som nærer en sterk beundring for den store republikken hinsides havet.

Helsingfors tømmes også for andre, nemlig for journalister. Bare 10 av Stockholmsavisene har særlige korrespondenter igjen. I den finske hovedstad Det er deua finske sensur som legger så store hindringer for nøytral reportasje. På den annen side er tallet på tyske journalister i Finland øket sterkt, øyensynlig for å binde båndene fastere mellom de to land.

Det har ikke blitt nevneverdig forandring i den finske politikken etter

Få ord har vært så misbrukt her hjemme de siste sørgelige årene som ordet optimisme. Folk har gått rundt og erklært at de er optimister og sett ut som de gjorde en bedrift ved det. Med senket stemme har de gjerne tilføyd at innerst inne tror de det å ta lang tid og kreve store offer, men de forklarer at den slags sier de ikke høyt, utad hever de hodet og er optimister.

Det er jo det rene vrøvl. Vår front har aldri hatt bruk for bedrageriske attityder. Ingen ting har svekket og sluppet vår front mer enn den dumme triumfen over vår egen holdning. Når den har vært god har den vært selvfølgelig! Det er da ingen skikkelig nordmann som faller på den tanke å gjøre seg til av at man ikke gir seg. Dette sludderet at verdens øyne skulle være rettet på oss fordi vi skulle være enestående på noen måte... Vi kjemper en klar og grei kamp for vår egen eksistens — og annet er det ikke.

Optimist? — Det hører til den menneskelige natur å tro at man ikke blir utblettet. Hvis det ikke var så fikk en ikke folk til å krige. En fikk dem knapt nok til å føre sin selvfølgelig livskamp i det sivile liv. Tanken på utbletelsen er noe en skyver fra seg i selvsvar, og blir så vant til å gjøre det at en ikke merker at en skyver det fra seg en gang. Det skulle bare mangle at

en ikke var optimist i den forstand at en ikke var sikker på at aksene skulle tape. Den slags er man sikker på til en hver tid — for ellers kunne vi jo ikke leve.

Den overdrevne «optimismen» har i virkeligheten ført til noe helt annet enn utholdenhet. Deene formen for optimisme sier hver vår at til høsten er det slutt og om jula er det slutt osv. Ennover i gjennom grund tankegang, som bare fører til skuffelser og mismot hver gang det for det første ikke er slutt til høsten og til våren, men tvert imot oppstår situasjoner som krever ny innsats av oss alle sammen.

Det er den slags optimisme som får folk til å tenke som så at nå gidder vi ikke ta noen risiko lenger for nå er det så kort tid igjen likevel. Det var mange som tenkte slik da vi fikk arbeidsmobiliseringen; dessuten får de ikke noe sving på utskrivning, så de og var enda litt mer optimistiske.

Men de fikk sving på den. Og det var langt igjen. Og det hadde lønt seg om vi hadde stått fast fra første stund og nektet, nektet. Nå vet vi det. Og nå begynner gudskjelov fastheten å vende tilbake også.

Men det er ikke på grunn av noen slags optimisme.

Det er på tross av den.

Og vi har det verste igjen!

regjeringskiftet. En korrespondent for Svenska Morgonbladet beretter at forfinskingsarbeidet framleis drives med stor energi i Fjern-Karelen, et område som hittil historisk sett alltid har vært en del av Russland. På tysk maner transporteres den russiske befolkningsmajoriteten til arbeidsplasser sine under militær bevokning. De har et rødt merke sydd fast på høyre ermet.

Uenigheten mellom finske og svenske elementer i Finland har også blusset opp i det siste. Formannen i det svenske folkeparti i Finland, friherre von Born, har i en artikkel gått til sterkt angrep på finnene fordi de i mange tilfelle har

begynt å ignorere den svenske befolknings interesser.

Også karelene har begynt å røre på seg. Avisen Jarjala, organet for Finnlands karelsk befolkning har avgitt en uttalelse at den heretter løsriver seg fra partiene og utelukkende vil representere de karelske interesser. Årsaken er først og fremst den dårlige behandling de finner fikk som måtte flytte vestover da enkelte områder ble overdradd Russland etter vinterkrigen.

Arbeiderbevegelsen ser med større og større engstelse på utviklingen. De finske fagforeningers sentralforbund har ved en deputasjon gitt et skriv til statsminister Lincolnis hvor det pekes på at leveomkostningene er øket med 85 pst. siden krigens begynnelse, mens lønningene er blitt liggende langt etter. Det heter videre: «Når det gjelder spørsmålet om fortsatte anstrengelser innskjerper forbundet betydningen av at tilliten til regjeringens ærlige vilje til å føre en politikk som gagner folket bevares, og at krigen avsluttes så snart det gis anledning til det.

Men arbeiderbevegelsens holdning er framleis veik. Det finske sosialdemokratiske partiet står under ledelse av Tanner som øyensynlig forstår å spille på mange strenger. Han er en av dem som først og fremst bærer ansvaret for Finnlands ulykkelige stilling i dag, og står framleis i forgrunnen for finsk politikk.

Den finske arbeiderbevegelse bør snart finne ut at en av de første betingelser for å redde seg ut av krigen er å kvitte seg med de dårlige lederne.

Mannerheim:

Jeg forsikrer dere at vi fører en separat-krig.

«The Evening Standard»

I følge tidsskriftet «Economist» utgjorde Kanadas krigsproduksjon i 1942 50 pst. av landets totale produksjon. 55 pst. av alle maskiner i landet var satt i krigsproduksjonens tjeneste. Verdien av krigsutstyret som de kanadiske fabrikkene framstilte i fjor beløp seg til 2500 millioner dollars.

Italia, Europas første fascistiske land er i ferd med å bryte sammen. Det kommer ikke som noen overraskelse. En måtte ut på forhånd ta 10 års krig for å se det klart på landet. Nederlaget i Afrika, mislykkelsen på Sicilia, de stadige bombardementer og sammengangen har ledt den italienske befolkning mot det fascistiske diktatur til å bryte opp. Hitlers krav til Mussolini å prisgi Syd-Italia og så fortsette krigen på Tysklands side ble for mye selv for den italienske militærkikk. Mussolini måtte gå og general Badoglio ble statssjef. Det fascistiske parti og dets organer ble oppløst.

Regjeringen Badoglio er en reaksjonær militærregjering. Den gir intet uttrykk for det italienske folks krav på demokratisk styresett. Den fortsetter krigen skjont de brede masser er fullt klar over den håpløse militære situasjon og krever krigens slutt øyeblikkelig. Mange steder er det kommet til demonstrasjoner og det er brutt ut streiker i de store industricentra i Nord-Italia. Bondene har på flere steder nektet å selge sine produkter. De allierte har tydelig og klart gitt uttrykk for at de ikke vil forhandle med den nye regjering, men kun med en regjering utgått fra selve det italienske folk. Det er å håpe at seierherrene denne gang ikke gir etter for udemokratiske krefter i sine egne land, som ut fra snevre personlige interesser ønsker å lamme det økonomiske liv i de beseirete land da dette kan gi grobunn for nye antidemokratiske bevegelser som igjen kan bringe freden i fare. Det var dette som hendte i Tyskland etter forrige krig.

Høsten 1918 var Tyskland i en situasjon som på mange måter minner om den Italia er i nå. Den offensive Vestmaktene begynte 8. aug. 1918 førte til Tysklands nederlag. Situasjonen ble til slutt slik at Ludendorff forsto stillingen var håpløs og han forlangte 29. sept. at det skulle innledes forhandlinger om våpenstillstand. Han fikk satt i gjennom at flertallet i den tyske riksdag skulle danne regjering. Ludendorff gikk ut fra at de allierte ville være mere villig til å underhandle med en slik regjering og at det ville bli en demokratisk regjering som måtte undertegne en eventuell «æreløs» fred. Ludendorff håpet også at et slikt regjeringsskifte ville hindre misnøyen i å bryte ut i åpen revolusjonær reising.

Den nye regjering innrømmet amnesti for politiske fanger, forpliktet seg til å gjenopprette de okkuperte lands selvstendighet og sikre det demokratiske styresett. Men dette betydde i virkeligheten ingen vesentlig forandring. Det var framleis reaksjonære, udemokratiske krefter som satt med makten. Heller ikke i hærens og flåten ledelse ble det gjort noen forandring som medførte en ny kurs. Krigen fortsatte trass i folkets krav om fred. Det tyske folks krav om virkelig demokratisering likk øket styrke. De radikale arbeiderkrefter krevde annullering av alle krigslån, nasjonalisering av bankkapitalen, gruver, jernverk og storgodser.

Den 4. nov. 1918 gikk det hull på byllen. Revolusjonen brøt løs. Den begynte spontant og uorganisert blant matrosene i Kiel, og var rettet mot offiserene som de trodde handlet mot regjeringens ordre og igjen ville føre dem i kamp.

Revolusjonen feide over Tyskland og 11. nov. måtte keiseren abdisere. En ny regjering ble valt som hadde folkets tilitt og således var en virkelig demokratisk regjering. Den hadde fullstendig kontroll over landet og innførte til å begynne med bl.a. 8-timersdagen, sykestrygd, organisasjonsfrihet og stemmerett for alle over 20 år. Reaksjonen var på dette tidspunkt fullstendig lammet og store deler av folket var innstilt på vidtgående demokratisering av samfundet. Men de ledende demokratiske krefter vek tilbake for å utbygge videre den påbegynte demokratisering og sikre den mot anslag fra reaksjonen. De unnlot å fjerne disse elementer fra samfundets nøkkelstillinger. De lot det gamle embetsverk bestå temmelig uforandret. Som en følge av dette ble regjeringens demokratiske politikk sabotert når den skulle settes ut i livet. Regjeringen unnlot å rense ut de upolitilte elementer i hæren og flåten. Disse spilte en betydningsfull rolle i anslagene mot det nyvundne demokrati og var blant de første til å slutte seg til nasismen.

Vestmaktene bidro også med sin lite kloke politikk å svekke det demokratiske Tyskland. Ved våpenstillstanden henstilte de til Tyskland å i sine tropper i randstatene bli stående som vern mot Sovjet-Russisk angrep. Disse ble senere kalt hjem av riksregjeringen, men nektet å lystre og planla sammen med russiske emigranter invasjon mot den nye sovjetstat. Da troppene endelig kom hjem, var det som innbitte motstandere av enhver avvikling og som svorne fiender av det nye demokrati. Med sine reaksjonære offiserer ble de en konstant fare for en dem. utvikling.

Versaillstraktatens landavståelsesbetingelser erstatningskrav lammet i høy grad det tyske produksjonsliv, og hadde også en katastrofal virkning på statsfinansene. Men det som mer enn noe annet skapte bitterhet hos det tyske folk var den harde, diktatoriske form traktaten hadde. Tyskland ble påtvunget en erklæring om at det hadde krigsskylden og dessuten krevde de allierte utlevering av keiseren og de andre krigsbrytere. Derved kom Tysklands nye maktøvere i den situasjon at det ble umulig for dem selv å trekke de menn tilansvar som hadde ført landet ut i krigen og nøyken. Na derimot nyttet de reaksjonære hævet og framstilte disse menn som martyrer og la ansvaret for den store ydmykelse på de demokratiske krefter. Allerede nå oppsto legenden om novemberforbrøtene som hadde dolket den beseirete tyske hær i ryggen, og som hadde undertegnet en æreløs traktat som gjorde det tyske folk til slaver. Resultatet var at nasjonalismen blåst opp igjen voldsommere enn noen gang før. Store deler av bondene og småborgerskapet vendte seg bort fra «forbryterne». Disse befolkninger ble også sterkt økonomisk rammet. I etterkrigstiden, de øynet ingen vei ut av uløst, de så ingen politisk retning som kunne hjelpe dem. De ble derfor senere -- sammen med mange av riksvernoffiserene og soldatene et lett bytte for den nasistiske agitasjon.

Igen befinner vi oss foran avslutningen av en verdenskrig. Atter en gang er de kjempende frihetskrefter blitt fore-

speilet et politisk og økonomisk demokrati og et gjennomført økonomisk samarbeid statene mellom.

De fremskrittvennlige krefter i de beseirete land må selv få utforme et demokratisk styresett. De må selv få gjøre opp med de fascistiske krigsforbrytere.

Med full rett kan en se Sovjet som en garanti for at folkenes interesser vil bli varetatt ved fredsslutningen. Bak Atlanterhavserklæringen må en også anta det ligger ærlig vilje til å løse verdensproblemene i sann demokratisk ånd.

Det de seirende nasjoner må gå inn for er positivt å støtte de demokratiske krefter som nå reiser hodet i Italia, og som snart også vil gjøre seg gjeldende i Tyskland og de andre fascistiske land. Ved å inn ta en slik holdning vil de forente nasjoner kunne sikre et virkelig folkestyre i disse land. Et slikt folkestyre vil virke fornyende på den fremtidige demokratiske utvikling også i de seirende land og vil kunne skape bedre betingelser for en varig fred.

SOLIDARITET OG FELLEFRONT

Noe av det som har hjulpet oss mest i den tunge kampen vi har ført siden 9. april 1940 er det ubrytelige fellesskap som hjemmefrontens folk har vist. Det varte en tid før vi ble sveiset sammen men etter hvert som tyskernes og nasistenes terror økte ble arbeidsoppgavene større og farligere og tvang fram en ubrytelig solidaritet. Folk fra alle lag og partier i folket deltar i frihetskampen med samme glød og intensitet.

Tyskerne klarer aldri å ta knekken på det illegale arbeid p. g. a. den ubrytelige enhet og solidaritet. Alle partier i Norge har vist denne solidaritet i kampen. Store lag i folket er blitt aktive og har fått interesse for styre og stell i samfundet i denne tiden. Det kommer sikkert for en stor del av at de har fått en ny tro på det framtidige Norge. De samme menige rekker vaker intens over sakkligheten i framferd, de er fellesfrontens samvittighet. Loyalitet kan bare bygges opp på åndsfrihet, opphet av dogmevesen, nyinnstilling til framtiden og troskap mot de som kjemper den felles kamp. Det er ikke forbud mot saklig kritikk, men mot kritikk som i krig splitter fellesfronten og vekker serintere ssene til live.

I den siste tid har det vist seg tegn på brudd mot solidariteten. Symptomene er forskjellige: Folk som har reist glemitter sin troskap og hva de har gått gjennom og roper ting som setter folk her hjemme i fare. Provokatorer og angivere får stoff på den måten. Det er kommet høker i Sverige av slik art. Det kan også bestå i illojale uttalelser mot anderledes tenkende spesielt mot kommunister, som kan føre til splittelse i fronten hjemme. Det har bestått i ondsvinn kritikk og rykter om regjeringen hvis innhold vi her hjemme ikke kan bedømme, men som igjen kan være skiebnesvanger for samarbeidet her.

Det er heidigvis ikke mange slike tegn, men som symptomer og de livsfarlige og dypt uverdige.